

פרק קדשי מזבח

מתניתין:

פרק זה עוסק בדברי איסור המצטרפין זה עם זה [על אף השוני שביניהם], כדי להשלים שיעור שלם של איסור.

המשנה הראשונה עוסקת בצירוף דברים שונים המשלימים זה את זה לשיעור של איסור מעילה, שהוא בפרוטה, וממנו ממשיכה המשנה לצירוף איסורים אחרים שבתורה.

כל קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה. א-10
אדם הנהנה משני מינים של קדשי מזבח, (528) כגון מחטאת ומאשם, באופן שנהנה מזה בחצי פרוטה, ומזה בחצי פרוטה, מצטרפין יחד לשיעור פרוטה, שהוא שיעור מעילה, וחייב קרן חומש ואשם (529).

וכן מצטרפין לחייב עליהן משום פיגול, אם אכל חצי כזית פיגול מקרבן אחד וחצי כזית פיגול מקרבן אחר.

לגבי תשלום חומש. וכיון שמעילה נלמדת מתרומה, הרי לדעת חכמים, הסוברים ששיעור אכילת תרומה הוא בכזית, הוא הדין שיעור אכילת מעילה הוא בכזית, וחייבים עליה אף על גב שאינו שוה פרוטה.

ונמצא, שלדעת חכמים יש שני דיני מעילה: הנאה, ואכילה. הנאה, שיעורה בפרוטה, ואכילה בכזית. וזו היא כוונת התוס' כאן שכתבו "אם אכל כחצי זית", וזו היא גם כוונתם בציינם לדרך יח, ששם מבואר הלימוד של מעילה לתרומה. והגר"ח [בספרו על הרמב"ם פרק ח הלכה א] כתב שם בתוך דבריו, שהטעם ששיעור מעילה הוא בפרוטה, ולא בכזית, כיון שיסוד איסור מעילה הוא משום גזל הקדש, ולכן שיעורו הוא בפרוטה כשיעור גזל.

וצריך להוסיף כי על אף שמבואר בכמה מקומות [עיי' הערה 5] שבקדשי בדק הבית המעילה היא מטעם גזל מהקדש, מכל מקום, גם קדשי מזבח הם ממון הקדש, ויתכן גם בהם איסור ושיעור גזל. כי אף על פי שמקור קדושתם הוא קדושה עצמית ולא מחמת שייכותם לגבוה, בכל זאת, כתוצאה מקדושתם הם שייכים במידה מסויימת לגבוה, והנהנה מהם, הרי הוא

528. וכל שכן, חצי שיעור מעולה זו וחצי שיעור מעולה אחרת. [עיי' רש"ש, המעיר שלשון התוס' אינה מדוייקת].

529. על פי המיוחס לרש"י ורבינו עובדיה. אבל התוס' כתבו שיש בכך מחלוקת, ויש הסובר ששיעור מעילה הוא בכזית. והיכן מצאו התוס' דעה זו? המסורת הרש"ס מציין את הגמרא לקמן [יח ב]. אך מעיר הרש"ש, שאין שם שום מאן דאמר שמעילה היא בכזית. ואדרבה, בכל המשניות בפרק ההוא נאמר, כדבר הפשוט, ששיעור מעילה הוא בפרוטה.

והעולת שלמה מציין כמה מקורות בש"ס ששיעור מעילה הוא בפרוטה: פסחים [לב ב], כריתות [כג א], שבועות [כא ב, כד ב]. ועוד כתב הרש"ש שכן משמע בירושלמי וברמב"ם. וראה תוס' לקמן [יח א] שכתבו שאפילו אם דיני מעילה נלמדים מתרומה, מכל מקום, אין מעילה כי אם בשיעור פרוטה.

ומחדש הרש"ש [ובפסחים לג א מאריך בכך], שכוונת תוס' כאן היא למחלוקת אבא שאול וחכמים [שם במסכת פסחים] לגבי אכילת תרומה, אם היא בשיעור פרוטה או בשיעור כזית

גמרא:

הגמרא מקשה על כפילות לשון המשנה.

השתא יש לומר, כיון שאומרת המשנה בסיפא: קדשי מזבח וקדשי בדק הבית, (534) מצטרפין, אף על גב דהאי קדושת הגוף והאי קדושת דמים, ואינם ממש קדושה אחת, ואפילו הכי, מצטרפין זה עם זה הואיל ושניהם נקראים "קדש". אם כן, קדשי מזבח עם קדשי מזבח, מיבעיא?! וכי הוצרכה המשנה להשמיענו שהם מצטרפין?! (535)

וכן מצטרפין לנותר וטמא. (530) ולקמן [יז ב] יבואר שפיגול נותר וטמא מצטרפים זה עם זה.

קדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה למעילה, (531) לשיעור פרוטה.

קדשי מזבח וקדשי בדק הבית (532) מצטרפין זה עם זה למעילה. אם נהנה כשיעור חצי פרוטה מקדשי מזבח ומחצי פרוטה מקדשי בדק הבית, מעל. לפי שהכל שם אחד, "הקדש" (533).

הגוף שהתשלום הוא על עצם ההנאה, לבין קדושת דמים שהוא מטעם גזל. ולעיל [הערה 529] מבואר דעת הגר"ח, שגם חיוב תשלומי קדושת מזבח הוא מטעם גזל. ועיין בהערות ספר כנסת הראשונים, המוכיח כן מכמה מקומות בש"ס.

534. גירסת השיטה מקובצת.

535. הקשו התוס' על קושיית הגמרא: הלא זו דרכה של המשנה לשנות בדרך "לא זו אף זו", כלומר, מקודם את הפשוט ואחר כך את המחודש, ומה הקשתה הגמרא?

ותירצו: "לא זו אף זו", שייך לומר בשני דינים והאחד נלמד מהשני, או שאפשר לדייק מהשני, ואז, מסדרן התנא בדרך "לא זו אף זו", מה שאין כן במשנתנו, אם היתה שונה רק את הסיפא: "קדשי מזבח מצטרפין לקדשי בדק הבית", ובלשון זו נכללים כל אופני ההצטרפות: קדשי מזבח עם קדשי מזבח, קדשי בדק הבית עם קדשי בדק הבית, מקשה הגמרא, שהרישא מיותרת לגמרי, כי בסיפא כבר שנתה המשנה במפורש את דין הרישא. ועיין בקרן אורה, הטוען שלשון הגמרא לא משמע כדברי התוס'.

גזל קדשי גבוה. ועיין לקמן [הערה 553]. עיין עוד במשנה למלך [תחילת הלכות מעילה], הדין על מועל במזיד, שדינו שלוקה, מנין שהשיעור הוא בפרוטה.

530. מפירוש המיוחס לרש"י ורבינו גרשום ורבינו עובדיה, משמע, שגרסו במשנה ולחייב עליהם משום מעלה בחוץ. ועיין בתוס' יום טוב ובצאן קדשים. ויבואר בעזה"י במשנה הבאה [הערה 551].

531. גירסת השיטה מקובצת.

532. גירסת השיטה מקובצת.

533. כן כתב הקרית ספר על הרמב"ם [פרק ה'].

והקשה הגאון רבי שמעון שקאפ [שערי ישר שער ג פרק כג] על דברי המפרשים, ומקורם מתוס' מסכת כריתות [מבואר בהערה 5] ששונה קדושת דמים מקדושת הגוף ביסוד הגדרתם, אם כן, למה מצטרפים?

ומבארים המפרשים: לכולי עלמא, בלי שום חולק, אין חילוק בעיקר איסור מעילה ושניהם קדושה אחת ומצטרפין. אלא, שלגבי חיוב התשלומין חילק הנתיבות המשפט בין קדושת

ומתצינן: אכן, לא הוצרכה המשנה להשמיענו שקדשי מזבח מצטרפין עם קדשי מזבח לשיעור מעילה. אלא **משום דקתני עלה, על קדשי מזבח, שהם מצטרפין לחייב עליהן משום פגול, נותר וטמא, והלכה זו הוצרכה המשנה להשמיענו, כיון דקדשי בדק הבית** (536), **לא שייך בהם פיגול נותר וטמא, משום הכי קא פליג להו לרישא ולסיפא. ברישא משמיעה המשנה דין צירוף לגבי פיגול נותר וטמא, ודרך אגב שונה המשנה גם דין צירוף לגבי מעילה. וכיון ששנתה דין קדשי מזבח בפני עצמו, שנתה דין קדשי בדק הבית בפני עצמו.** (537) ולבסוף חידשה המשנה, שאפילו קדשי מזבח עם קדשי בדק

הבית, מצטרפין.

שנינו במשנה: קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה.

אמר רבי ינאי: מחזורתא, דבר ברור הוא כי אין חייבין משום מעילה, אלא על קדשי בדק הבית בלבד (538).

מאי טעמא? דאמר קרא [ויקרא ה] "נפש כי תמזול מעל, וחטאה בשגגה" (539) מקדשי ה'. ודרשינן: קדשים המיוחדין לה', שהם קדשי בדק הבית, לפי שכולן לה', יש בהן מעילה. אבל קדשי מזבח, כגון חטאת ואשם, אית

536. גירסת השיטה מקובצת.

537. כן מבארים התוס'. והפירוש קדמון מבאר: אם לא היתה המשנה שונה שקדשי בדק הבית מצטרפין עם קדשי בדק הבית, היה מקום לומר, שאינם מצטרפין. הואיל ואינם חמורים כל כך, כמו בקדשי מזבח.

538. השיטה מקובצת מחק מגירסת הגמרא "ועולה".

וכן משמע בתוס' שלא היה כתוב בגירסתם. מפני שלפי הוה אמינא זו, גם עולה איננה לגמרי מ"קדשי ה'", מאחר שעורה ניתנת לכהנים. אלא, שבמסכת תמורה [לב ב] אמר רבי ינאי עצמו "אין מעילה מפורשת מן התורה אלא בעולה [ובפירוש א מוסיף: וקטרת] בלבד, שנאמר: נפש כי תמזול מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה', המיוחדין לה'".

ומבארים התוס', שאין סתירה בין שתי הסוגיות. כי בסוגיא ההיא סובר רבי ינאי שהגדרת "קדשי ה'" היא: הקרבין לה', לפיכך עולה שהיא כליל לה' מוגדרת כקדשי ה',

ומועלין בה מן התורה, לאפוקי שאר הקרבנות שיש בהן חלק לכהנים ולבעלים. ומה שאמר כאן "אלא על קדשי בדק הבית", לא בא לאפוקי "עולה", אלא בא לומר שקדשי בדק הבית הם בודאי מקדשי ה', ואילו קדשי מזבח, יש מהן קדשי ה', כמו עולה ודוגמתה, ויש מהן שאינם מקדשי ה'.

ועל פי הדברים האלו, תתורץ קושיית האחרונים, למה לא הביאה הגמרא להקשות מהמשנה [כריתות יג ב] "יש אוכל אכילה אחת וכולהו", ושם אי אפשר לתרץ שהוא רק מדרבנן, שהרי המשנה מחייבת להביא קרבן אשם, מוכרח שהוא מן התורה. אבל לפי דברי התוס', אתי שפיר, מפני ששם יתכן שמדובר בעולה. ועיין פירוש ב.

וצריך להוסיף שכל הקושיות של הגמרא, הן מסתימות הלשון "קדשי קדשים" "קדשים" שמתו. ולא מעצם הדין, כי בקל יכול לתרץ שמדובר בעולה. וכן כתב הקרן אורה.

539. גירסת השיטה מקובצת.

ומתצינן: מדרבנן⁽⁵⁴¹⁾.

ומקשינן: ומדאורייתא לא, וכי אין מועלין בקדשי מזבח מן התורה!?

והתניא, הלא שנינו ברייתא: רבי אומר: אמרה התורה [ויקרא ג] "כל חלב לח", ודרשינן: לרבות אימורי קדשים קלים למועילה, הרי שמועלין מן התורה אפילו באימורי קדשים קלים. וקשה על דברי רבי ינאי⁽⁵⁴²⁾?

ומתצינן: מדרבנן.

ומקשינן: והא קרא קא נסיב לה! הרי רבי דורש זאת מן דרש הכתוב, ואיך אפשר לומר שהוא מדרבנן?

ומתצינן: אכן, המעילה היא מדרבנן, ודרשת המקרא, אסמכתא בעלמא היא, חכמים הסמיכו את דבריהם על דרשות המקרא, ומכל מקום, אין מועלין מן התורה.

ומקשינן: והא אמר עולא אמר רבי יוחנן: קדשים שמתו יצאו ידי מעילה דבר תורה⁽⁵⁴³⁾. ומשמע, שבחייהם יש להם מעילה מן התורה?

והמקשן מבאר את דברי רבי יוחנן: במאי,

בהו יש בהם חלק לכהנים, ושאר הקרבנות, אית בהו חלק לבעלים, ואינם לגמרי "לה", הילכך אין בהן מעילה.

הגמרא הבינה את דברי רבי ינאי כפשוטם, שאין מעילה כלל בקדשי מזבח. ועל כן, מביאה הגמרא כמה משניות וברייתא ומאמרי אמוראים להפריך את דבריו.

תנן שנינו במשנתנו: קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למועילה. ומוכח שמועלין בקדשי מזבח. וקשה על דברי רבי ינאי?

ומתצינן: אכן, אין בהם מעילה מן התורה, ומה שאמרה המשנה שיש בהן מעילה, היינו: מעילה מדרבנן.

ומקשינן ממה ששנינו [בתחילת המסכת]: קדשי קדשים ששחטן בדרום, מועלים בהן. מוכח, שמועלין בקדשי מזבח. וקשה על דברי רבי ינאי?

ומתצינן⁽⁵⁴⁰⁾: הכא נמי מועלים מדרבנן.

ומקשינן: תנן, שנינו [בפרק הבא]: הנהנה מן החטאת, כשהיא חיה לא מועל עד שיפגום, כשהיא מתה, כיון שנהנה כל שהוא מועל [ושם יבואר]. ומוכח, שמועלין בחטאת, והיא מקדשי מזבח. וקשה על דברי רבי ינאי?

540. גירסת השיטה מקובצת.

541. האמת, שהגמרא יכלה להקשות מהרבה משניות, ובפרט בפרק שני, ששם נאמר במפורש: חטאת אשם וכל הקרבנות. ברכת הזבח.

542. התוס' מביאים בשם "יש מפרשים", שאינם גורסים קושיא זו, אלא מבארים קושיא

הגמרא "והא קרא קנסיב להו", וקושיא הגמרא היא: הרי רבי ינאי עצמו דרש במסכת חולין [ק"ז א] מפסוק אחר, עיין שם, שיש מעילה בקדשי מזבח.

והתוס' שוללים גירסא זו, מפני שהמקשן ידע גם ידע שדרשה ההיא, אסמכתא בעלמא היא.

543. מבואר לעיל באריכות [ב א יב א].

באיזה קדשים אמר רבי יוחנן שיצאו מידי מעילה במיתתם? **אילימא**, אם תאמר: **בקדשי בדק הבית**, לא יתכן לומר כן, כי

אפילו כי מתו, נמי, למה יצאו מידי מעילה? **לא יהא אלא דאקדיש אשפה**, במה דינו שונה ממקדיש אשפה (544)?

544. העמדה והערכה

התוס' מאריכים כאן בכמה יסודות הלכות מעילה:

אמרה התורה [ויקרא כז] בפרשת פדיון קדשים "והעמיד את הבהמה לפני הכהן, והעריך הכהן אותה". ודרשו מכאן חכמים [תמורה לג א], כי לפני שפודים בהמה מקדושתה, צריכים להעמידה על רגליה ויעריכנה הכהן [או בית דין, עיין רמב"ם הלכות ערכין פרק ה הלכה יב]. וכל שטעון העמדה והערכה, אם מת אינו נפדה. הואיל ואינו ראוי לעמוד, אינו ראוי להערכה.

על כן, הקשה רבינו חיים כהן, מובא בתוס', לפי הוה אמינא זו, שקדשים שמתו מדובר בקדשי בדק הבית, איך אמרה הגמרא, שדינם כאשפה, הלא הבדל גדול בין קדשים שמתו לאשפה,

אשפה, יש לה פדיון, ויש בה שווי להקדש, כאשר תימכר ודמיה יפלו להקדש, לפיכך מועלין בה. מה שאין כן קדשים שמתו, אין להם פדיון, הואיל ואינם בני העמדה והערכה. אם כן, אינם שוים להקדש כלום, ולמה ימעלו בהם? ותירצו: שמה טובר עולא אמר רבי יוחנן שאמר "קדשים שמתו וכולהו", לדעת הגמרא כאן, כמאן דאמר הסובר שקדשי בדק הבית יש להם פדיון אף בלי העמדה והערכה. וממילא, קדשים שמתו נפדים [לפי הוה אמינא זו שמדובר בקדשי בדק הבית], ויש בהם שווי להקדש. [ועיין רש"ש].

עוד תירצו התוס', שבהחלט יתכן שקדשים אלו כבר נערכו בחייהם בהעמדה, ולא הספיקו לפדותן עד שמתו, ועליהם אמר עולא בשם רבי יוחנן שיצאו מידי מעילה מן התורה, ועל כך הקשה המקשן, "לא יהא אלא כאשפה".

הגאון רבי עקיבא איגר, מציין לתוס' חולין, ושם מבואר שצריך העמדה בשעת פדייה. וממילא, קשה על תירוץ התוס'.

ועיין ברש"ש, המתיר, שאין כאן דין שצריך ליפדות בשעת העמדה והערכה [תוך כדי דיבור!], אלא בהיפך, שתהא הערכה בשעה שהיא ראויה ליפדות [עיין שם שמדובר בגיזה שאינה יכולה להיפדות כיון שאסור לגזוזה, ולכן, לא מועיל העמדתה והערכתה], ולפיכך, כאן לפי תירוץ התוס', בחייה, כיון שהיתה קדושה רק קדושת דמים, והיתה ראויה להיפדות, והעמידוה והעריכוה, קיימו בה "העמדה והערכה", ואף אחרי שמתה יש לה פדיון. ועיין במשנה למלך [פרק ה מהלכות ערכין הלכה יב] ובשער המלך [הלכות בכורים פרק י הלכה ב] ובשו"ת דבר אברהם [חלק ב סימן כד] ואור שמח [הלכות מעילה פרק ה הלכה י].

וכתב הרמב"ם [פרק ג מהלכות מעילה הלכה א] "קדשי מזבח שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה. אבל מועלין בהן מדברי סופרים". ומדייק הכסף משנה: אמאי נקט רבינו קדשי מזבח, הלא רבי יוחנן אמר סתם "קדשים שמתו".

ומתיר, שהרמב"ם כתב כן לחידוש, שאפילו קדשי מזבח שקדושתן חמורה, פקעה קדושתן כשמתו, וכל שכן קדשי בדק הבית. ועוד תירץ, משום שכל הפרק ההוא עוסק בקדשי מזבח, לכן פותח את הפרק בקדשי מזבח.

ותמה עליו הברכת הזבח, וכן בגליון הגרע"א על הכס"מ [ועיין בקרן אורה], הלא ברור שהרמב"ם כתב כן בדוקא, כמו שאמרה הגמרא כאן, שבקדשי בדק הבית, אין חילוק בין בחייהם לבין במיתתם, הואיל ומכל מקום, שוים

אילו אקדיש אשפה לברך הבית (545) האם

לאו, מי לית בה מעילה?! ולמה יצאו מידי

הם להקדש לא פחות מאשפה?

אבל, הקשו האחרונים, הרמב"ם פסק במפורש [שם בהלכות ערכין], דקדשי בדיק הבית הם בכלל העמדה והערכה. אם כן, חוזרת הקושיא על הרמב"ם, הרי במיתתם אינם שווים כלום, אפילו לא כאשפה, הואיל ואינם ראויים להעמדה והערכה, ולמה סובר הרמב"ם [לפי הברכת הזבח, וכפשוטו לשונו] שמועלים בהם כשמתו?

ותירץ הגר"ח [בספרו על הרמב"ם שם], שהרמב"ם סובר, שרק בקדשי מזבח [או בקדשי קדושת דמים למזבח] שייך לומר שאם מתו יצאו מידי מעילה, הואיל ועיקר קדושתן הוא "למצותן", ולכן, כשמתו ואינם ראויין למצותן פקעה מהם קדושתם, ואינם מ"קדשי ה'", ואין בהם מעילה,

מה שאין כן, בקדשי בדיק הבית, כל קדושתם הוא מפני שהם קנינם של הקדש. לפיכך, לא שייך לומר בהם שבמיתתם נעשית מצותן ופקעה מהן קדושתן, כיון שמכל מקום קנין גבוה הם.

והגר"ז [במכתב בסוף ספרו על הרמב"ם] נשאל על הגר"ח, שדבריו נסתרים, מגמרא מפורשת במסכת פסחים [כט א], ושם נאמר שאין מועלין בחמץ של הקדש בפסח, משום שאינו ראוי לפדיון, עיין שם בסוגיא, ושם בודאי מדובר בקדשי קדושת דמים? וכן תמה בגליונות חזון איש על חידושי רבינו חיים הלוי.

וכתב הגרי"ז, מה שאין מועלין בחמץ בפסח של הקדש, הוא משום שאינם שווים פרוטה כמו שכתבו התוס' בכריתות [מובא בהערה 5], ולא משום שפקעה מהם קדושתם בעת איסורם בהנאה.

אבל עדיין יש לעיין, אם כן, קדשים שמתו, גם כן אינם שווים כלום לדברי הרמב"ם, הסובר שאינם נפדים הואיל ואינם בהעמדה והערכה?

וכתב הקהלות יעקב [סימן ו] על פי דברי האחיעזר [חלק יורה דעה סימן מ"ו], וכן כתבו התקנת עזרא, שחילוק גדול יש בין חמץ בפסח לבין קדשים שמתו ואינם בני העמדה והערכה. כי חמץ בפסח, אינו שווה כלום אף אם הוא של חולין, מחמת איסורו בהנאה, הלכך אין לו שום שווי, ואף כשימעל ויצא לחולין [כדין קדשי בדיק הבית היוצאים לחולין על ידי מעילה] גם כן לא יהיה שווה כלום, הלכך אין מועלין בו. מה שאין כן קדשים שמתו, שכל חסרונם וחוסר שוויים הוא מפאת הקדשם, ואילו לא שהיו מוקדשים, היו שווים. הלכך, אי אפשר לומר שמתוך מעלת קדושתם ייגרם היותם מחוסרי שווי, ובעקבות זאת לא תהיה להם מעילה! ועיין באור שמח [פרק ה מהלכות מעילה הלכה ז].

וגמרא שם בפסחים מוכח, שדין "אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים" שייך גם בקדשי בדיק הבית. כגון: טריפה [שישנה בהעמדה והערכה]. ואם כן, מקשים התוס': בשלמא אשפה, מועלים בה, מפני שיש בה שווי להקדש הואיל ויש לה פדיון. אבל בהמות קדשי בדיק הבית, שאין פודים אותן להאכילן לכלבים, אם כן, אין להם שווי, ולמה רצתה הגמרא לומר, שמועלין בהם.

ותירצו התוס' [על פי השיטה מקובצת]: יש להבדיל בין קדשי מזבח לקדשי דמים. קדשי מזבח, אין פודין אותן להאכילן לכלבים מן התורה, הלכך, דין הוא שאין פודין אותן גם לצורך שאר הנאות. מה שאין כן, קדשי קדושת דמים, שכל האיסור לפדותן הוא מדרבנן, משום בזיון קדשים, הלכך, רק לאכילת כלבים, אינן נפדין, אבל לשאר הנאות, נפדין. לפיכך, אמרה הגמרא שמועלין בהם, כי יש להם שווי להקדש להימכר לצורך שאר הנאות.

545. גירסת השיטה מקובצת.

מעילה במיתתם?

אלא, לעולם, דברי רבי יוחנן הם בקדשי מזבח, ועליהם אמר שכאשר מתו יצאו מידי מעילה, ומוכח שכל עוד שלא מתו, נמי מדאורייתא אית בהו מעילה⁽⁵⁴⁶⁾. וקשה, הרי מוכח שלא כדברי רבי ינאי?

ומתריצין: **אלא, ודאי, גם רבי ינאי מודה שמועלין מן התורה בקדשי מזבח. ונדרש ממה שנאמר "כל**⁽⁵⁴⁷⁾**" חלב לה"**⁽⁵⁴⁸⁾,

והכי קא אמרי רבי רבי ינאי, וכן פירשו בשיבת רבי ינאי את דבריו: מהאי קרא, ממקרא זה: "קדשי ה'", קדשי בדיק הבית שמעינן, ואילו קדשי מזבח לא שמעינן מינה,

לא נשמע מ"מקרא זה", דין מעילה בקדשי מזבח, מפני שאינם לגמרי "קדשי ה'", מאחר שיש בהם חלק לכהנים וחלק לבעלים.

ואילו ממקרא אחר "כל חלב לה" דרשינן לדין מעילה בקדשי מזבח.

מתניתין:

טו-ב

המשנה ממשיכה לבאר דין צירוף מעילה. במשנה הקודמת למדנו רק צירוף הבשר בשני קרבנות, ובאה המשנה לחדש, שגם שאר חלקי הקרבן מצטרפין, ואפילו המנחות והנסכים⁽⁵⁴⁹⁾.

כלומר, הוא מיעוט כללי, מפני שלא מסתבר לחלק בקרבן עצמו, בין חלקיו שהם לשמים לחלקיו שהם לכהנים ולבעלים.

והשתא, במסקנא, מוכיחה הגמרא, שמוכרחים לחלק בין חלקי הבהמה המיועדים לה' לבין חלקיו שהם לבעלים, שהרי כך אמרה התורה. "כל חלב לה", לרבות אימורי קדשים קלים,

אם כן, גם בקדשי קדשים, נחלק בין חלקיו השונים.

ומה שהתורה אמרה מ"קדשי ה'", בא לחלק בין חלקיו, ולמעט הבשר אחרי זריקת דמים משעה שיש בהן היתר לכהנים, ולרבות את הבשר לפני זריקת דמים, כל זמן היותם "קדשי ה'".

נמצא ד"קדשי ה'", בא להדגיש את אופן המעילה, ולא בא כמיעוט כללי לכל קדשי המזבח.

549. תוס' זבחים קט א.

546. גירסת השיטה מקובצת, ועיין גירסת הב"ח, והם הם הדברים.

547. כן כתבו התוס'.

ובפירוש מיוחס לרש"י, דורשה ממה שנאמר [ויקרא כב] "ואיש כי יאכל קודש בשגגה", שבא לרבות כל הקדשים, ואפילו קדשי מזבח. ועיין רש"י ובחידושי בן אריה.

ובפירוש א ובפירוש קדמון הביאו מקרא אחר [ויקרא ה]: "ואת אשר חטא מן הקודש ישלם", ומשמע קדשים סתם בין קדשי מזבח בין קדשי בדיק הבית.

548. כן כתבו התוס' שנדרש מ"כל חלב לה'".

ובתוס' יש כמה גירסאות, ועיין בקרן אורה שמתקשה בהסברת הדרשה.

וכפי הנראה מהשיטה מקובצת [הקרן אורה אינו מביא את השיטה מקובצת] הביאור הוא כך:

בתורה נאמר "מקדשי ה'". וסברה הגמרא שבא למעט קדשי מזבח, הואיל ואינם כליל לה'.

המשנה דברים בקרבן עולה⁽⁵⁵⁰⁾, מצטרפין זה עם זה, להתחייב משום המעלה בחוץ⁽⁵⁵¹⁾,

וכן לענין להתחייב על אכילת⁽⁵⁵²⁾ פיגול נותר וטמא, וכן להתחייב על מעילה⁽⁵⁵³⁾.

550. המשנה נקטה עולה, משום שרק בעולה מועלין בבשרה אחר זריקת דמה, ולא בשאר קדשי קדשים.

551. רש"י [כריתות טז ב] וכן כתבו המיזחס לרש"י ורבינו גרשום, וכן משמע בתוס' בהמשך הסוגיא.

אבל הרמב"ם בפירוש המשנה אינו מפרש לענין המעלה בחוץ, אלא מפרש, הצירוף של משנתנו לענין מעילה ולענין פגול נותר וטמא. וכתבו התוס' [זבחים קט, מובא בתוס' יום טוב ומצויין בשיטה מקובצת]: ודאי שמשנתנו אינה מדברת לענין צירוף של המעלה בחוץ. וכתבו כמה טעמים לדבר. האחד, הלא בברייתא המובאת בגמרא, לא נאמר אלא בשר ואימורין מצטרפין לגבי המעלה בחוץ, משמע ששאר הדברים הסלת יין ושמן, אינם מצטרפין. ומוסיפים: אף על גב, שבלי ספק חייבים על הסלת יין ושמן משום מעלה בחוץ, שהרי הם ראויים לבוא בפנים, היינו דוקא אם העלם בפני עצמם. ומכל מקום, אינם מצטרפין. [התוס' אינם מבארים מדוע. והק"ן אורה מבאר: מפני שכל חצי כזית מהם אינו ראוי להקטיר בפנים, לאו הקטרה הוא]. ועוד, שהרי בסיפא של המשנה נאמר גם לחמי תודה, ועליהם ודאי שלא חייבים אם העלם בחוץ. [מפני שאינם ראויים להקטרה בפנים]. ועוד, איך מצטרפים חלב ויין, הלא אין שיעורם שוה, שחלב שיעורו בכזית, ויין שיעורו שלשת לוגין לגבי המעלה בחוץ.

על כן, כתבו התוס' שם, שמשנה אינה מדברת לענין צירוף לגבי המעלה בחוץ. אבל, בכל זאת, כאן משמע שהמשנה מדברת לענין המעלה בחוץ. שהרי אמרה: תנינא להא דתנו רבנן, העולה וכולהו. כלומר, שמשנתנו היא סיוע להברייתא שאמרה שהעולה עם

אמוריה מצטרפין לגבי המעלה בחוץ, משמע, שגם משנתנו עוסקת בענין המעלה בחוץ. שם במסכת זבחים מובאת הסוגיא בנוסח אחר. אבל לפי סוגיתנו, ודאי שמוכח כן. ועיין בהגהות מצפה שמואל על התוספתא שכתב שהן סוגיות הפוכות.

552. כתבו התוס' [שם]: כלומר, כשפיגל בקרבן, והקרבן עם מנחתו ונסכיו נפסל ונתפגל, אם אכל חצי כזית מזה וחצי כזית מזה, חייב משום פיגול. ועיין לקמן [הערה 564].

ואין לפרש המשנה, כגון שחשב בשעת שחיטה לאכול חצי כזית לאחר זמנו ולהקטיר חצי כזית לאחר זמנו, מפני שאין מחשבת אכילה מצטרף עם מחשבת הקטרה, כמו ששינונו בסוף פרק שני דזבחים וסוף פרק שני דמנחות.

ומוסיף התוס' יום טוב: כלומר, אי אפשר לפרש כן את הסיפא של המשנה, מפני שהבשר והלחם נאכלין, ואילו החלב והסולת והיין נקטרים. אבל הרישא בעולה שהכל נקטר, שפיר אפשר לפרש במחשבת פיגול, מפני שהכל עולה כליל ונקטר על גבי המזבח. [ומבואר בהמשך הגמרא].

ועוד כתבו התוס', שמה שמצטרפין חלב ויין, אף על גב ששיעור חלב הוא בכזית ושיעור יין הוא ברביעית, הוא, מפני, ששיעור רביעית במשקה הוא דוקא כששותה אותו, אבל בדרך אכילה, כגון: השורה פתו ביין, שיעור המשקה הוא בכזית.

ובענין זה עיין במגן אברהם [סימן ר"י ס"ק א] ובמנחת חינוך [מצוה קמת] וברש"י וקרן אורה ושפת אמת.

553. המיזחס לרש"י ורבינו גרשום ורבינו עובדיה מפרשים, בין לענין המעלה בחוץ ובין

ואלו הן: **הבשר, והחלב** [אימורין], **והסולת** של המנחה הבאה עמה, **והיין** נסכי היין, **והשמן** של המנחה. אם הקטיר בחוץ חצי כזית ממין אחד וחצי כזית ממין אחר, חייב. וכן אם אכל חצי כזית פיגול נותר וטמא ממין אחד עם חצי כזית פיגול נותר וטמא ממין אחר, מצטרפין להתחייב עליהן כרת. וכן אם מעל בחצי פרוטה מאחד מחמשת הדברים וחצי פרוטה משאר הדברים, חייב משום מעילה⁽⁵⁵⁴⁾.

להתחייב עליהן משום פגול נותר וטמא. ואלו הן: **הבשר, והחלב, והסולת** מנחה הבאה עמו [מנחת נסכים⁽⁵⁵⁵⁾], **והיין, והשמן** של מנחת נסכים, **והחלב**, ארבעים לחמי תודה הבאים עמו.

אבל מעילה אין בתודה, מפני שהוא קדשים קלים.

גמרא:

מתני ליה רב הונא לרבה בריה⁽⁵⁵⁶⁾, שנה רב

וששה דברים מצטרפין בקרבן תודה,

[כמבואר בהערה 551 בשם המצפה שמואל], והרמב"ם דחה סוגיתנו מפני הסוגיא שם בזבחים.

554. כתבו התוס' [שם], המשנה באה לחדש כמה חידושים.

האחד, כמבואר, שאף כמה מינים מצטרפין. [וכן חייבים על חצי כזית פיגול וחצי כזית נותר, כמבואר במשנה הבאה]. ועוד, למעט דם שאין חייבים עליו משום פיגול נותר וטמא. [עיי' רש"ש בסוגיתנו ברש"י ד"ה א"ל]. ומוסיף התוס' **יום טוב**: אף על פי שהיא משנה מפורשת בפרק ד דזבחים וסוף פרק ח דחולין, מכל מקום, כן היא דרך המשנה. ועוד, הא גופא אשמעינן, שחייבים על אכילת פיגול [נותר וטמא] על כל החמשה דברים שבעולה, וששה דברים שבתודה.

555. המיוחס לרש"י. כמו שאמרה הגמרא [מנחות צ ב], שמלבד לחמי התודה, מובאת עמו מנחה [מנחת נסכים], כמו בשאר הקרבנות.

556. גירסת השיטה מקובצת.

לענין פגול נותר וטמא ובין לענין מעילה. ואילו התוס' במסקנתם והרמב"ם בפירוש המשנה [מובא בהערה 551] מפרשים לענין פגול נותר וטמא ולענין מעילה [בעולה ולא בתודה]. ומשמע מדברי התוס' **יום טוב** שהרמב"ם בספרו יד החזקה מפרש את המשנה בפירוש אחר לגמרי.

וזה לשונו [פרק יא מהלכות מעשה הקרבנות הלכה א"ב]: כל האוכל כזית מבשר העולה, בין לפני זריקת דמה בין לאחר זריקת דמה, לוקה, שנאמר: לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך תירושך ויצהרך וגומר וכל נדריך אשר תדור. מפי השמועה למדו, שזו אזהרה לאוכל בשר העולה. וחלבה ובשרה וסלתה ושמנה ויין של נסכים מצטרפין לכזית. וכתב שם הכסף משנה, שמקורו ממשנתנו.

וכתב הברכת הזבח [בזבחים שם], שהרמב"ם מפרש משנתנו, לא לענין מעילה ולא לענין מעלה בחוץ ולא לענין פגול נותר וטמא, אלא להתחייב עליו בלאו של "לא תוכל לאכול".

וגם על דרך זו יוקשה ממשמעות הגמרא לקמן בגמרא שהמשנה מדברת לגבי המעלה בחוץ. ונצטרך לתרץ, שהם סוגיות הפוכות

הונא לבנו, רבה: **חמשה דברים שבעולם** (עם מם סופית) **מצטרפין זה עם זה**.

אמר ליה רבה לרב הונא: **בעולם קא אמרת**⁽⁵⁵⁷⁾? וכי אין בעולם אלא חמש דברים?!

והא קתני, הרי שנינו בסיפא: **בתורה, ששה דברים שבתורה: הבשר והחלב והסולת והזין והשמן ולחמי תודה**, הרי שיש "בעולם" יותר מחמשה דברים?

אמר ליה, חזור בך! ותני ושנה: **בעולה**.

הגמרא מבארת שמשנתנו האומרת שהבשר מצטרף לאימורין, היא סיוע למה שאמרה הברייתא⁽⁵⁵⁸⁾.

תנינא, משנתנו שנתה **להא דתנו רבנן**, לברייתא זו:

עולה ואימורים [ואימוריה]⁽⁵⁵⁹⁾ **מצטרפין לבזית**⁽⁵⁶⁰⁾, בשר פחות משיעור מצטרף

לאימורין להשלים שיעור כזית, **להעלותן בחוץ**, להתחייב עליהם אם העלה אותם בחוץ, ולחייב עליהן משום **פיגול ונותר וטמא**.

הגמרא סברה, שמדובר באוכל פיגול נותר וטמא שיעור כזית, חציו מהבשר וחציו מהאימורין,

על כן מדייקת הגמרא: **קתני שנינו**: עולה ואימוריה, משמע **בעולה, אין** אכן, מצטרפים, ואילו **בשלמים, לא** מצטרפים,

וקשה: **בשלמא, להעלותן בחוץ**, מובן החילוק בין עולה לשלמים, כי **עולה דכליל הוא**, בשרה נקטר על אש המזבח כשם שהאימורין נקטרים, והכל נחשב כמו אימורין⁽⁵⁶¹⁾, **הלכך מצטרפין**,

ואילו **שלמים**, שבשרו אינו נקטר, ואם העלה את בשרו בחוץ, פטור, מפני שאינו מתקבל בפנים [כמבואר⁽⁵⁶²⁾], שאין חייבים על המעלה בחוץ אלא על דבר הראוי להתקבל

559. גירסת הגמרא שם.

560. שיעור הקטרה הוא כזית, כמבואר במסכת מנחות [יז ב]. **פירוש המיוחס לרש"י** [המצדין ציין זבחים כח ב, ואינו מדויק]. ועיין סוגית הגמרא מנחות [כו ב] ובתוס' שם. ובתוס' מנחות [נח ב] ובתוס' שם ד"ה אביי. ורש"י כריתות [יד א] וברש"ש שם.

561. תוס'.

562. זבחים [קיא ב].

557. המלאכת שלמה מעדיף לפרש שרב הונא אמר בעולה, אלא שרבה לא הבין.

558. הסוגיא מופיעה במסכת זבחים [שם] בשינויים, ותפורש כאן על פי רש"י שם.

שם אמרה המשנה "המעלה כזית מן העולה ומן האימורין [גירסת השיטה מקובצת: ומאימוריה] בחוץ, חייב". ומדייקת שם הגמרא, שרק בשר עולה מצטרף לאימורין, משום שהבשר נקטר כשם שהאימורין נקטרים, אבל שלמים, שבשרו אינו בר הקטרה ואינו ראוי לבוא בפנים, אינו מצטרף לאימורין. ומשנה ההיא היא סיוע לאותה ברייתא המובאת בסוגיתנו.

בפנים], וכיון שכך, לא מצטרפין, ואם אין שיעור שלם באימורין בלבד, אינו חייב.

אלא, קשה, לגבי לחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא, אמאי לא מחייב, ולמה לא יצטרף חצי כזית בשר פגול נותר וטמא עם חצי כזית אימורין של פגול נותר וטמא להתחייב האוכלו, הרי פיגול נותר וטמא שייך בין בבשר ובין באימורין [כמבואר בזבחים מג א], ופיגול נותר וטמא שייך בכל הקרבנות, ולא דוקא בעולה,

והתנן, והרי שנינו [במשנה הבאה]: כל (563) הפיגולים מצטרפין זה עם זה, וכל הנותרות מצטרפות זו עם זו, ואפילו אימורין עם בשר,

ולמה שנתה הברייתא דין צירוף בשר ואימורי פיגול נותר וטמא, לגבי עולה בלבד (564)?

ומתרצינן: אלא, אימא, כך תתבאר הברייתא: עולה ואימוריה מצטרפין זה עם זה לכזית ליזרק עליהן את הדם, כגון: אם נאבד הבשר והאימורין קודם זריקת הדם, ונשתייר מהם חצי כזית בשר וחצי כזית אימורין,

וכיון דמצטרפין ליזרק את הדם חייב וכו'. ועתה, בעולה, מצטרף הבשר עם האימורין לכזית, הואיל וכולה כליל והכל נקטר, הלכך יש כאן "אכילת מזבח", וזריקת הדם היא זריקה. וכיון שהיא זריקה כשרה, והקרבת כשר, לפיכך, אם נתפגל או ניתותר, ואכל כזית ממנה, או שאכל כזית ממנה בטומאת הגוף, חייב.

מה שאין כן בשלמים, לא מצטרפין חצי כזית בשר וחצי כזית אימורין, הילכך, לא נשאר לא שיעור בשר [אכילת אדם] ולא שיעור אימורין [אכילת מזבח], ואין "שיוור" כדי לזרוק עליו את הדם, וכמו שיבואר,

563. וכתבו שם התוס', שהגמרא דייקא לשון המשנה "כל הפיגולים", שבא לרבות צירוף בשר ואימורין בכל הקרבנות, ולא דוקא עולה.

564. על הסתירה בין פיגול לפיגול, כלומר, שמהברייתא משמע שבשלמים לא מצטרף הבשר עם האימורים, ואילו במשנה משמע שכל הפיגולים מצטרפין, תירצה שם הגמרא: "כאן בפיגול כאן במחשבת פיגול". פירוש: המשנה שאמרה שמצטרפין, מדברת באוכל חצי שיעור בשר שלמים עם חצי שיעור אימורי שלמים, מקרבן שנתפגל. לפיכך, מצטרפין,

ואילו הברייתא מדברת, בחישוב מחשבת פיגול, כלומר, בשלמים, אם חישוב בשעת שחיטה או בשעת זריקה, על מנת לאכול חצי

כזית בשר וחצי כזית אימורין, לא פיגול. והטעם: משום שלא חישוב על אכילת כזית מהבשר, והאימורין אינם מצטרפין למחשבת אכילה, מפני ש"אין מחשבת אכילה באימורין", שאינם נאכלים, אלא נקטרים. או, אם חישוב בשעת שחיטה או בשעת זריקה, על מנת להקטיר חצי כזית בשר וחצי כזית אימורין, לא פיגול. מאותו הטעם, מפני ש"אין מחשבת הקטרה בבשר" שהוא מהנאכלים. וחילוק זה נאמר בשלמים ובכל הקרבנות. אבל בעולה, אם חשב להקטיר חצי כזית אימורין וחצי כזית בשר, פיגול, כיון שגם הבשר הוא מהנקטרים.

וכתבו שם התוס', שלפי התירוץ שהגמרא שם מתרצת בהמשך, והוא התירוץ הכתוב

אבל אם נשתייר כחצי זית בשר וכחצי זית חלב, אינו זורק את הדם.

ובעולה, אפילו נשתייר כחצי זית בשר וכחצי זית חלב, זורק את הדם, מפני שכולה כליל.

וממשיכה הברייתא:

ובמנחה, אפילו כולה קיימת, לא יזרוק את הדם.

ותמהינן: מנחה? ! מאי עבדתיה, כלומר, מה זריקת דם שייך במנחה?

ומתצינן: אמר רב פפא: הברייתא מדברת במנחת נסכים הבאה עם הזבח, ואבד בשר הזבח והמנחה קיימת, ועל כך אומרת הברייתא: לא יזרוק את הדם בשביל המנחה שנשתיירה, ואיננה כנשתייר כזית בשר או כזית אימורים, כיון שאין המנחה מגוף הזבח.

מתניתין:

המשנה ממשיכה בדיני צירוף איסורים זה עם זה.

התרומה, תרומה גדולה הניתנת לכהן שתים ממאה, ותרומת מעשר⁽⁵⁶⁶⁾, שהלוי נותן לכהן אחד מעשרה מהמעשר שהוא קיבל, ותרומת מעשר⁽⁵⁶⁷⁾ של דמאי⁽⁵⁶⁸⁾ [פירות

הלכך, אפילו אם זרק, לא נחשב הזריקה, ואין חייבין עליו משום אכילת פיגול נותר וטמא. כמו שקיימא לן [מנחות כה ב]: כל הניתר לטהורים חייבים עליו משום טמא, וכן לענין פיגול ונותר. כלומר, רק על קרבן שנעשה בו זריקה, חייבים עליו משום פגול נותר וטמא.

נמצא, שבעולה הצטרפות הבשר לאימורין, גורמת לזריקה כשרה, וממילא לחיוב על אכילת פגול נותר וטמא. ואילו בשלמים, לא מצטרפים והזריקה אינה כשרה, ועל כן, אין חיוב על אכילת פגול נותר וטמא.

וממשיכה הגמרא: ומאן קתני לה, כדברי מי שנשתה הברייתא?

רבי יהושע היא, הסובר [זבחים קד א], שאין זורקין את הדם, אלא אם נשאר או כזית בשר לאכילת אדם, או כזית אימורין להקטרה לאכילת מזבח, לפיכך, בשלמים אינו זורק את הדם,

[אבל רבי אליעזר הסובר שזורקין את הדם, והקרבן כשר, אף אם לא נשאר כזית בשר, יסבור, שגם בשלמים, על אף שלא מצטרף הבשר לאימורין, חייב על פגול נותר וטמא, כי הזריקה כשרה בכל אופן].

דתניא, כמו ששנינו: רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר וכזית [או כזית⁽⁵⁶⁵⁾] חלב, זורק את הדם.

567. בתרומה גדולה לא שייך דמאי, מפני שחכמים לא חייבו להפריש תרומה גדולה מפירות הנקנין מעם הארץ, לפי שעמי הארץ הקפידו לתרום תרומה גדולה. כמבואר במסכת סוטה [מח א].

568. התוס' יום טוב במסכת ערלה [פרק ב

בסוגיתנו, שוב לא צריך לחלק בין פיגול למחשבת פיגול.

565. כן הגירסא בכמה מקומות בש"ס.

566. תרומת מעשר נקראת תרומה, כמו שאמרה התורה [במדבר יז] "והרימותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר".

שקנו אותם מעם הארץ החשוד שאינו מעשר את פירותיו נקרא "דמאי". וחכמים תיקנו שהקונה יעשרם, והלוי יפריש תרומת מעשר מהמעשרן והחלה, והביכורים, כל אלו מצטרפין זה עם זה, מפני שכולם נקראים "תרומה" והם כולם איסור אחד, כמו שיבואר בגמרא.

ולאיזה דין מצטרפים?

לאסור, אם נפלו פירות ממינים אלו לתוך חולין, ואין בחולין מאה נגד כולן, למרות שיש מאה חולין נגד כל מין ומין שבתערובת, מצטרפים כולם לאסור את החולין, כדין תרומה שאינה בטילה, אלא אם יש מאה בחולין נגד התרומה⁽⁵⁶⁹⁾ וכן אם נפל בתבשיל של חולין, ואין בחולין ששים נגד כל המינים יחד⁽⁵⁷⁰⁾.

וכן אם נפל שאור ממינים אלו לתוך עיסה

של חולין, ויש בכולן כדי לחמץ את העיסה, למרות שאין באחד מהם בלבד כדי לחמץ, מצטרפים כולם לאסור את העיסה, כדין תרומה האוסר את החולין [אף אם יש בחולין יותר ממאה נגד התרומה] כשהתרומה מחמצת את החולין⁽⁵⁷¹⁾.

וכן מצטרפים לשיעור כזית⁽⁵⁷²⁾ לחייב עליהן את החומש, כדין האוכל תרומה בשגגה, שמשלם קרן וחומש.

המשנה ממשיכה בדין צירוף.

כל הפיגולים, מכל הקרבנות, מצטרפים זה עם זה. כגון: האוכל חצי זית פיגול מעולה וחצי זית פיגול משלמים, חייב כרת, כדין אוכל כזית פיגול.

וכן כל הנותרים⁽⁵⁷³⁾, מצטרפין זה עם זה.

ולקמן בגמרא [יז ב] יבואר, שפיגול נותר

570. תפארת ישראל.

571. פירוש המיוחס לרש"י.

572. כן כתבו רבינו עובדיה והתפארת ישראל. אבל המיוחס לרש"י כתב שמצטרפין לשיעור פרוטה. וכתב הרש"ש שהוא תלוי במחלוקת אבא שאול וחכמים במסכת פסחים [לב ב]. ועיין מנחת חינוך [מצוה רפא].

573. כתבו התוס' [זבחים קט א], שלכן לא אמרה המשנה "כל הטמאים מצטרפין זה עם זה", אף שהדין הוא שמצטרפין, מפני שאז היה במשמע שגם "כל הטמאים" דהיינו: שרץ נבילה ובשר המת מצטרפין לטמאות, והאמת שאינם מצטרפין, כיון שאין שיעורן וטומאתן שוה, כמבואר לקמן [יז ב].

משנה א] ובמסכת בבא מציעא [פרק דמשנה ה] מאריך לבאר, על פי הגמרא, שמשנתנו היא בשיטת רבי מאיר הסובר ש"חכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה", לפיכך מצטרף תרומת מעשר של דמאי לשאר התרומות.

ועיין שם שמקשה על פסקי הרמב"ם, שבהלכות מאכלות אסורות [פרק טו הלכה יז] השמיט הרמב"ם לתרומת מעשר של דמאי, מפני שלא פסק כרבי מאיר. ואילו בהלכות תרומות [פרק י] פסק כרבי מאיר.

ועיין באור חדש [בבא מציעא] ובתוס' אנשי שם [ערלה] המביאים שהרמב"ם עצמו במקום שלישי [פרק ט"ו מהלכות תרומות הלכה כ"א] ביאר היטב את דרכו. ועיין. ועיין בקרן אורה.

569. רבינו עובדיה ערלה [פרק ב משנה א].

וטמא מצטרפין זה עם זה.

האוכל כזית נבילה, לוקה.

ועוד הלכה יש בנבלה, שהיא אב הטומאה, ומטמאת כלים אוכלין ומשקין במגע, ומטמאת אדם אף במשא.

טומאת נבילה, היא גם בנבלת בהמה או חיה טמאה [אפילו נשחטה כראוי].

כל הנבלות, מצטרפין זו עם זו, לשיעור כזית. והיינו, חצי כזית נבילה מבהמה זו וחצי כזית מבהמה אחרת, מצטרפין. ובגמרא יבואר, אם מצטרפין לגבי טומאת נבילות בלבד, או שמצטרפין גם לחיוב מלקות כל אכילת נבילה.

האוכל כזית מן השרץ, לוקה, ואינו מטמא. במה דברים אמורים? בשאר השרצים, כגון הצפרדע הנחש והעקרב. אבל שמונה שרצים האמורין בתורה [ויקרא יא] כמו החולד והעכבר והצב, נוסף על איסור אכילה הם גם מטמאים [אדם וכלים, אוכלים ומשקין] במגע ולא במשא. ושיעורם לטמא, הוא בכעדשה.

וכל השרצים⁽⁵⁷⁵⁾, מצטרפין זה עם זה. כלומר, שאר השרצים מצטרפין לשיעור כזית להתחייב מלקות על אכילתן. ושמונת השרצים מצטרפין לשיעור כעדשה לטמא טומאת שרצים. וכן להתחייב מלקות להאוכלן.

גמרא:

שנינו במשנה: כל הנבלות מצטרפין זה עם זה.

גמרא:

הגמרא מבארת הטעם שחלה וביכורים מצטרפין לתרומה.

מאי טעמא?

כולהו, כל אלו, איקרו, נקראים "תרומה".

גבי חלה, כתיב [במדבר טו] "ראשית עריפותיכם חלה תרימו תרומה".

ביכורים⁽⁵⁷⁴⁾ נמי איקרו תרומה. דתניא, שנינו ברייתא: אמרה התורה [דברים יב] "לא תוכל לאכול בשעריך... ותרומת ירך", ודרשו חכמים: אלו ביכורים, שאסור לאוכלם אכילת שערים, דהיינו חוץ לירושלים. ו"ירך", היינו ביכורים, שנאמר בפרשת ביכורים [דברים כו] "ולקח הכהן הטנא מירך".

הרי שהתורה קראתו לביכורים "תרומה".

אבל אינך, שאר אלו שנשתנו במשנה: תרומה, תרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי, לא צריכא, לא צריך לפרש מדוע מצטרפין, שהרי דבר פשוט הוא, שהם נקראים תרומה.

מתניתין:

המשנה ממשיכה בענין צירוף איסורים.

575. גירסת המשנה והשיטה מקובצת.

574. גירסת הב"ח.

הגמרא דנה, אם מצטרפין לענין טומאת נבלות בלבד, או שמצטרפין גם לענין אכילה.

כלומר, לגבי טומאת נבלות אמרה התורה [שם] "וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנוגע בנבלתה יטמא עד הערב". ודרשו חכמים [חולין ע ב עא א] שגם נבלת בהמה טמאה, מטמאה.

הילכך, לגבי דין טומאת נבלות, אין הבדל בין נבלת בהמה טהורה לנבלת בהמה טמאה, וכולם מטמאים. וכיון שכולם מטמאים וכולם שיעורם בכזית, כולם מצטרפין.

אבל, לגבי איסור אכילה, יש מקום לומר שעל נבלת בהמה טמאה, לא לוקין משום איסור נבלה, אלא משום איסור אכילת בהמה טמאה בלבד.

והטעם, מפני שכיון שהבהמה אסורה מכבר באיסור אכילת "בהמה טמאה", לא חל עליה במיתתה איסור "נבלה". לפי ש"אין איסור חל על איסור".

ורק בהמות טהורות נאסרים במיתתם משום איסור נבלה.

נמצא, שלפי דעה זו, מה שאמרה המשנה שהנבלות מצטרפות, היינו כל הנבלות, מבהמות טמאות ומבהמות טהורות, מצטרפות לשיעור כזית לגבי טומאת נבלות.

ואילו לגבי חיוב מלקות על איסור אכילת

נבלה, מצטרפות הטהורות בפני עצמן. ואם אכל חצי כזית נבלה מבהמה וחיה טהורה זו עם חצי כזית מבהמה וחיה טהורה אחרת, לוקה על איסור אכילת נבילה.

וטמאות בפני עצמן. ואם אכל חצי כזית מבהמה וחיה טמאה אחת עם חצי כזית מבהמה וחיה טמאה אחרת, לוקה על איסור אכילת בהמה טמאה.

אבל אם אכל חצי כזית בהמה טהורה עם חצי כזית מבהמה טמאה, אינו לוקה. ואין חצי כזית הטמאה מצטרף, כי אינה אסורה כלל באיסור נבלות.

ופשוט, שאין איסור אכילת נבלה מצטרף עם איסור אכילת בהמה טמאה, מפני שדין צירוף הוא בשני חלקי איסור ["שם"] אחד, ולא בשני איסורים שונים.

אמר רב:

לא שנו, מה ששנתה המשנה "כל הנבילות", טו-א ומשמע שבהמות טמאות מצטרפות עם בהמות טהורות, **אלא** צירוף לענין טומאה. **אבל לענין איסור אכילה**, לא "כל הנבילות" מצטרפין, **אלא**: **טהורין** מצטרפין בפני עצמן ללקות על לאו של נבילה, ו**טמאין בפני עצמן**, ללקות על הלאו של אכילת בהמה טמאה. ולא משום איסור נבילה, כי אין איסור נבילה חל על איסור בהמה טמאה⁽⁵⁷⁶⁾.

ולוי אמר: **אפילו לאכילה נמי מצטרפין**, כי לדעתו, חל איסור נבילה על איסור בהמה

576. איסור חל על איסור בחצי שיעור הקשה הקרן אורה, למאן דאמר [יומא עג ב]

"חצי שיעור מותר מן התורה", למה לא יחול איסור נבילה על איסור בהמה טמאה. כי, לדעת